

חלמוניה

האנשים המוכשרים האלה, אין להם מה לומר.

המחזאי המוכשר, המייצר שוב ושוב מחזות מבריקים אך חסרי-ערך, עושה זאת מפני שאין בליבו כל בשורה שהיא — לא חב-רית, לא מדינית, לא אנושית. לכן הוא פונה לחלטורה, מספק מערכונים לאותה תופעה של חלטורה ישראלית בה"א הידיעה, הקרויה "להקה צבאית".

הסופר המוכשר חוזר ברשימותיו עד אין סוף על אשר כתב, ביתר כשרון, לפני עשרים שנה — עוסק בחלטורות כדי לברוח מן הרומאן הגדול, שאין לו מה להשקיע בו.

הארכיטקט, שהכל ניבאו לו עתיד מזהיר, בונה שיכונים וגורף כסף מפני שאין לנגד עיניו שום תפיסה תרבותית, שום בשורה אנושית, העשויה להוליד בדמיונו את ה-בניין שימשוך תשומת-לב עולמית בעוד חמישים שנה.

כולם חיים מן היר אל הפה, תרתי משמע.

כולם חיים את חי הרגע, בתוספת כול גובר והולך, תוך שינאה הדדית וקנאה הדדית, ואני מניח שכל אחד שואל את עצמו, לפעמים, בשעות הקטנות של הלילה: מה קורה עימי?

ק בהיסוס אני קופץ את הקפיצה מן התרבות אל המדיניות, מן האמנים אל המדינאים. אני יודע שאלה הם שטחים שונים לגמרי, ויש להם חוקי-יצירה שונים. בכל זאת, אני יכול להתעלם מן הדמיון המפתיע, למראית עין, בין הסופרים והשחקנים, מצד אחד, ובין הפוליטיקאים והמדינאים, מצד שני.

הנה לפנינו דור שנים של פודי-טיקאים שגדלו בארץ, שהפכו שרים ואף "שרים בכירים", שכל פעולתם היא חלטורה. במקום כוצע רעיוני, יש להם מסע ראיוני.

הם אצים מראיון-טלוויזיה לראיון-רדיו, מנסחים סיסמאות מפוצצות לכותרות של מחר בצהריים, ממציאים עקרונות פוליטיים הנשכחים שעה אחרי השידור.

לעיתים נדמה כאילו הממשלה כולה עוסקת בחלטורה, חיה מן היד לפה, מנהלת מדיניות לשבוע או לחודש, כאשר השנה הבאה (שנת בחירות בארצות-הברית, נא לזכור!) היא הייעד ההיסטורי שיש להגיע אליו, וכאילו אין כל טעם לחשוב על השנה 2001 — שנה שבה רוב אזרחי ישראל די-היום עוד יהיו היום ופעילים.

די להשוות אדם כמו דויד בן-גוריון, בעל התפיסה המדינית-אידאית-מוסרית המגובשת, עם אנשים כמו משה דיין ויגאל אלון, כדי לעמוד על ההבדל המהותי בין יצירותיהם לבין חלטורה.

השוואה זו דומה במידה מפתיעה להשוואה שבין שני עגנון ו- — — —

חלטורה הזרפת את כוח-היצירה שלנו בכל השטחים. היא רובצת עלינו כקללה.

זה בטוח, ואין זה גילוי חדש או מקורי. אני יודע מהי התרופה לכך, ו-אם יש תרופה בכלל.

אולי יש תועלת בעצם הצגת המציאות במלוא התריפות, והבאתה לתודעת הקורב-נות, כדי לגייס כוחות נגדיים. אולי.

סלאבי, ושמשמעותה: לעשות משהו חסר-ערך, לשם הפקת רווח קל.

דור שלם של יוצרים, וביניהם כמה בעלי-כשרונות מובהקים, עוסק בחלטורות.

התרבות, הקולטורה, פינתה את מקומה לחלטורה.

האנשים אצמ-רצים מערב-ראיונות למחור, מכתובת פליטון להופעה פוליטית חד-פעמית, מתערוכה של מה-בכך לפסטיבל של שירי-אפס, מחנוכת בניין פאר חסר-השראה לעבר חלוקת כרטיס-על-שום-דבר — פרפור-אום מובילה רעשני, פעלתני, המסתובב סביב לא-כלום.

החלטורה השתלטה על חיינו,

עם הספר הפך לעם של חדווה ושלומיק

על הטלוויזיה, על הספרות, על התיאטרון, על הכל.

חלטורה מכניסה כסף. הרבה-הרבה כסף. לחקן מוכשר, זמר, סופר, המקדיש את חייו לחלטורה, יכול להשתכר יותר ממנהל חברת-ענק, מבלי שמס-הכנסה יוכל לשים את ידו על חלק-הארי.

אבל איננו מאמין כי תאוות-הכסף היא הגורמת לתרבות-החלטורה, לאנטי-תרבות.

הפסיכולוגים אומרים לנו, כי שום יצאנית אינה עוסקת במקצועה בגלל הכסף. הכסף זורם דרך אצבעותיה, ונעלם כפי שבא. היצאנית שנדמה לה שהיא עושה מה שהיא עושה בגלל כסף, משתמשת רק כתירוץ כדי להסתיר מעצמה את מניעיה האמיתיים, המתחבאים בנכחי נפשה.

סבורני שאותה הדבר נכון לגבי החלטור-ריסטים. נדמה להם שהם רודפים אחרי ה-כסף, שהם עושים מה שהם עושים כדי לק-נות מכונת, דירה, וילה, כרטיס-טיסה, ב-לויים.

הם משקרים לעצמם.

הם עוסקים בחלטורה מפני שאינם רוצים לעסוק ביצירה אמיתית. והשאלה היא שוב: מדוע?

אני מוצא תשובה אחרת מאשר זו:

אני מוכן גם לתלות את הקולר בחוסר-כשרון. אנשים בלתי-מוכשרים יש בכל חב-רה, בכל הזמנים, בכל השטחים. הם מהווים תמיד את הרוב הגדול בקרב היוצרים. אין להם כל חשיבות.

השאלה היא: מה קורה למוכשרים?

מה קורה למוכשרים שלנו?

מדוע הם אינם יוצרים דבר בעל ערך?

ש די ירד (ידד אמית, כי הוא שו-נא אותי שינאת-מח), שאני חושב אותו לאחד האנשים המוכשרים בארץ בשטח מסויים.

מזה עשרים שנים מחכה אני, כמו כל

אחד מחבריה-הממשלה אמר לא מכבר, בנאום בעיתונות: "הטלוויזיה הישראלית היא עלבון למדינה".

פסוק זה נחרת בזכרוני, מפני שהוא קולע בדיוק למטרה.

הטלוויזיה אינה רק גרועה, ילי-דית, חובבנית, באנאלית, חסי-רת משמעות וחסרת ערך. כל זאת אפשר היה לסלוח לה.

אבל היא עלבון למדינה, המת-יימרת לייצג את הגאון היהודי-מודרני-דורות. היא עלבון לציבור שזוהו הביטוי העיקרי שלו.

שהרי מסך הטלוויזיה אינו אלא ראי, בו רואה הציבור ערב-ערב את עצמו. והנה נסי-חבר כי שלושה מיליון ישראלים, המשוכנ-עים שהם מעצמה עולמית מבחינה צבאית, מדינית ותרבותית, אינם מסוגלים לקיים תח-נת-טלוויזיה יחידה ברמה של עיר-שדה אמריקאית.

נדמה לנו שאנחנו עם הספר. ר-הנה אנחנו חדווה ושלומיק.

שואה התרבותית של הטלוויזיה! היתה דרושה כדי להסב את תשומת-ליבנו לשואה התרבותית, הכלכלית, שפקדה את המדינה מאז ראשית ימיה.

היכן הרומאן הגדול שנוצר בי-ארץ זו, בדור שלאחר עגנון?

היכן הסינדרה-קצר — האחד! — הי-ראוי להיכנס לאנתולוגיה בינלאומית, כי-יצירה בת-קריינא?

היכן המחזה הישראלי, שמישהו בחו"ל יהיה מעוניין להזכירו בעוד עשר שנים בהרצאה על המחזאות של המאה ה-20?

היכן הסרט הישראלי האחד הראוי להי-זכר בנשימה אחת עם סרטי פליני, אנטו-ניוני, ברגמן?

לאן שנפנה — למוסיקה, לאופרה, לשירה, לציור, ובעיקר לארכיטקטורה — נמצא את אותה התמונה. אפסיות, המתרוממת פה ו-שם לדורה של בינוניות טובה.

אך לא יצרנו אף יצירה אחת שהיא למעלה מבינוניות ובת-חלוף, שהיא חשוכה, בת-קיימא, בעלת ערך כלל-אנושי.

מדוע? מהי סיבת הכשלון הנורא הזה?

ישנן, כמובן, אמתלות לרוב. אפשר לומר שאנחנו חיים בי-תקופת מאבק ויצירה, וכל הגאון הלאומי מושקע ביצירות כמו צה"ל, או הקיבוץ.

תירוצי יפה, אך לא משכנע. חברות רבות יצרו יצירות-מופת היסטוריות בימי מאבק. המוות אינו הייבוס שתוק כאשר התותחים רועמים במשך עשרות שנים.

יש אומרים כי סיבת המחלל טבועה ב-מהות המישטר הקיים בארץ. איש אינו מגיע לטלוויזיה, אם אינו כלבלב נאמן המקשיב לקול אדונו, והאוזן הוא עסקנצ'יק בעל אינטליגנציה של ציפור.

אבל גם זו אינה סיבה, אלא תוצאה, לא חשוב מה עולל לנו מישטר זה.

חשוב מדוע אנחנו פובלים מיש-טר כזה, מדוע הוא יכול להתקיים. כל עם זוכה לגולדה שהוא ראוי לה.